

Bokanmälningar

Ralf Dahrendorf: LSE – A History of the London School of Economics and Political Science 1895–1995

Oxford University Press, Oxford 1995, 584 s.

När den tyske socialforskaren och Europakommissionären Ralf Dahrendorf 1973 ombads att bli rektor för den ansedda London School of Economics åtog han sig ett svårt uppdrag. Han visade sig dock kunna klara detta med glans. När skolan nyligen fyllde 100 år utgav Dahrendorf en omfångsrik historik över den med titeln *LSE – A History of the London School of Economics and Political Science 1895–1995*.

Och att belysa en skola har givet intresse. Att den ekonomiska teorin rycker framåt är inte bara enskilda forskares förtjänst. De liktänkande vänkretsarna och akademiska miljöerna torde vara minst lika viktiga. I Sverige tänker man på Knut Wicksells krets i Lund, eller på Bertil Ohlins och andras insatser vid Handelshögskolan i Stockholm. Få akademiska institut ter sig i det avseendet lika framgångsrika som the London School of Economics. En examen därifrån har öppnat dörrar, tidigare elever återfinns som riksbankschefer och nobelpristagare. Mången ärelysten forskare har drömt om att få arbeta där. Ett flertal ekonomistjärnor har lyst på LSE. Och inte minst i praktisk politik har LSEs inflytande spritts.

LSE leder sina dagar tillbaka till 1895, då en engelsk reformvän Henry Hunt

Hutchinson kort före sin självvalda död skänkte en stor summa pengar. Gåvan var efter tidens mått betydande. Och Hutchinsons radikala vänner råkade därmed i samma bryderi, som alla hastigt påkomna donationer medför. Vad i all världen skulle man göra med den?

Uppslaget att bekosta en kampanj så att några ledande fabianer kunde väljas till underhuset avfärdades snart. Man beslöt att i stället göra något som skulle få bestående resultat. Det blev något så ovanligt som – att grunda ett privat universitet.

Så föddes, just när det händelserika 1800-tal som burit drottning Victorias drag led mot sitt slut, den legendariska inrättning som ännu bär namnet the London School of Economics and Political Science, förkortat till LSE.

Spjutspets

LSE skulle bli träningslägret för sekelskiftets unga radikaler, och därtill spjutspets för ett nytt sätt att se på samhället. Inte välmenande och idealiserande, som ofta vid de gamla universiteten utan praktiskt, reformpräglad och byggt på en upplivad socialforsknings rön. Idén om en högskola hade legat i luften ett tag. Framför allt var

det de båda reformpolitikerna Beatrice och Sidney Webb som såg värdet av att kunna forska och examinera i sociala ämnen. Makarna Webb som genom sin energi och sina kontakter var något av Englands Alva och Gunnar Myrdal skred snabbt till verket. Snart var skolans mål och uppbyggnad skissad, och man började rekrytera lärare bland yngre, mest vänsterakademiker.

Utan det nya intresset för att med vetenskaplig politik avhjälpa social nöd hade inte LSE så snabbt blivit en succé. Nu skulle de gamla statstjänstemännen i sin överklassaktiga amatörism få se på annat, menade man. Makarna Webb och deras vänner satsade på att genomlysna det industriella England med ny teori, liksom med statistik och massdata. Ambitiösa program gjordes upp. "Effektivitet" blev det nya honnörsordet. Bland ämnena för dagen var lönebildningens teori, socialförsäkringar, och demokratins sätt att fungera. Men också nya teman som järnvägsekonomi, och imperiets ekonomiska villkor.

Till saken hörde att lärare och forskare vid LSE ofta var för imperiet. Faderligt beskyddande skulle folken ute i världen hjälpas till bättre välbefinnande, menade man, precis som de sämre ställda hemma i England. Hjälp till imperiet skulle i sin tur stärka England, som kring år 1900 såg inte minst det stärkta Tyskland som ett hot. De lärda snobbarna i Oxford som själva läste grekiska och konsthistoria gjorde sig visserligen lustiga över uppstickaren LSE och dess nya metoder, men LSE gjorde stadiga framsteg, och vann prestige och donationer. Studentkullarna ökade.

En viktig del av LSE var den totala friheten för nya idéer. Ingen auktoritetstro fick störa det villkorslösa sökandet efter ny kunskap. Särskilt bråkig var LSE-statsvetaren Harold Laski, vars insats till skolans förfäran kantades av skandaler och oöverlagda uttalanden. Med denna öppenhet förenade dock Laski och andra en stark idé om att politisk kollektivism var framtidens väg. För den som inte var socialist, har det sagts, tycktes bara återstå att vara

surmulen darwinist eller estetisk snobb. En tankerevolt försiggick, som riktade spetsen mot allt vad viktoriansk dygd och marknadsdrivna framsteg hette. Staten skulle nu ta ett fast grepp, menade fabianerna, om den ekonomi som den fria tävlan och individuellt habegär annars förvandlade till ett kaos. LSE skulle av landets begåvningar göra en ledarelit, väl skickad att utforma framtidens välfärdsstat.

På krigsfot

I efterhand kan man anta, att reformviljan i sig nog aldrig hade givit sådan framgång om inte en annan sak kommit emellan, nämligen världskrigen. När England 1939 ställdes på krigsfot, inkallades också ekonomerna och LSEs andra specialister och fick plötsligt byta undervisande mot mobiliseringsfrågor, folkförsörjning, underrättelsetjänst och annat. Kriget gav ekonomerna starkt ökat inflytande. Politiker insåg, att man kan anställa ekonomer på heltid för att skapa en fortlöpande bild av hur marknader och produktivitet förändras. Men inte bara det. Nu vann också idén om att styra ekonomin och sjösätta sociala program insteg som aldrig förr i regering och departement.

Kriget är socialstatens fader, har någon sagt. Efter 1939 bekräftades tesen. Så fann sig en varm vän av den fria ekonomin som den inkallade LSE-professorn Lionel Robbins på regeringens uppdrag plötsligt äga mer kollektiv makt än vad hans radikala vänner kunnat drömma om i fredstid! Tala om ironi. En hård strid hade på 1930-talet förts inom LSE om fri marknad kontra statlig inblandning. Där slogs Robbins på samma sida som Friedrich Hayek, senare nobelpristagare. Och deras främste motståndare hette – John Maynard Keynes, konjunkturpolitikens stora namn. Keynes segrade med sina tankar om att staten bör ha en aktiv roll, och han blev snart ryktbar. Hayek däremot som var mindre briljant som debattör lyckades aldrig levandegöra

sin vision om den fria marknaden och tog det personligen hårt, att själva LSE därmed lockades att utveckla Keynes idéer.

För att vara en ekonomisk högskola hade LSE ovanligt vida intressen. Här tänktes det både mångsidigt och mångvetenskapligt. Skolstriderna var omtalade, men också det inbördes tankeutbytet. En socialantropolog som Malinowski, det öppna samhällets försvarare som Karl Popper och kunskapssociologins stora namn Karl Mannheim samsades på LSE. Många professorer hade flytt från diktatorerna. Andra lockades till London av ryktet om den fria tankeatmosfären.

Kanske den mest bekanta personen i LSE ändå var William Beveridge. Nu är han känd mest för den plan som fått hans namn, en plan som föreskrev välfärdsåtgärder för alla och blev en succé efter kriget, när de hemvändande soldaternas

trygghet skulle säkras. Fram till dess var Beveridge snarast en egensinnig och intensiv LSE-rector, som utvecklade skolan, och drog in åtskilligt med pengar och stöd till den. Tidigt förstod Beveridge också att vårda de internationella kontakterna. LSE fick till exempel under flera år anslag från amerikanska Rockefeller-stiftelsen. Studenter från utlandet sökte sig till skolan, och dess rykte spreds. När den ekonomiska återuppbyggnaden efter 1945 skedde, och valutasystemet lades fast i Bretton Woods, satt flera gamla LSE-elever vid förhandlingsborden.

Ännu på 1990-talet är LSE en institutionell legend, vars insatser för samhällsforskningen kan mäta sig väl med de klassiska universitetens.

*PHD CARL JOHAN LJUNGBERG
Cityuniversitetet, Stockholm*